

Ўзбекистон

адабиёти ва санъати

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqsa boshlagan

e-mail: info@uzas.uz

2015-yil 16-yanvar №3 (4298)

ЯГОНАСАН, МУҚАДДАС ВАТАНИМ, СЕВГИ ВА САДОҚАТИМ СЕНГА БАХШИДА, ГЎЗАЛ ЎЗБЕКИСТОНИМ!

ОСОЙИШТА ШУ ЮРТ, ШУ ЧАМАН

Бугунги кунда миллий армиямизда ўтказилаётган туб ишсоҳотлар туфайли Куролли Кучлар сафида жасур ва мард ўғлонлар хизмат қилмоқда. Зеро, ўтмишда авъодларининг озод ва эркин яшши, ҳалқининг тинчлиги ўйлида бутун умрини жанг жадаллар ичидаги ўтказган улуғ саркардаларимизнинг ҳарбий санъати тарихини ўрганиш, кўрсатган мардликлари, топқирилклари, янги курол-аслаҳа яратишдаги ижодкорликларидан ибрат олиш фойдадан холи эмас.

Соҳибқирон Амир Темур, Захирiddин Муҳаммад Бобур, Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик сингари беназир саркардаларимизнинг ҳарбий маҳорати бугун ҳам ўз тарихи ва замонавий қимматини ўйқотмаган. Тинчликка ҳақиқат учун курашган ва бу йўлда ҳеч қачон ортга қайтмаган аждодларимиз ҳараконниклари, мардликлари тарих саҳифаларидан хой олган. Махмуд Кошгари ёзди: "Амин

Муносабат

бўлдимки, Тангри давлат қўёшини турк кўрғонларидан кўкка чиқаргандир, уларнинг мулклари килиб бутун осмону фалакни айлантиргандир. Тангри ҳақиқат ўйлида курашмог учун куч берди. Уларга ҳамкор бўлганларни, уларга тарафдор бўлганларни азиз қилди".

Дарҳақиқат, ўз озодлиги са-

одати, тинчлик учун курашган ҳалқ ва мамлакатимиз бугун мустақиллик давронида яшмоқда. Миллий армиямиз эса юртимиз мустақиллиги, унинг тинчлиги ва худудий яхлитлигининг ишончила кафолатидир. Бу кафолат Конституциямизда ҳам ўз ифодасини топган бўлиб, Асосий Қонуни мизда шундай белгилаб қўйилган, "Ўзбекистон Республикаси Куролли Кучлар Ўзбекистон Республикасининг давлат суверенитетини ва худудий яхлитлигини, аҳолининг тинч ҳаёти ва ҳафсизлигини ҳимоя килиш учун тузилади". Ҳақиқатан ҳам, ушбу мезон асосида шакллантирилган миллий армиямиз сафларида бугун ориятили, жасур, шижоати баланд, мард ўғлонлар хизмат қилмоқда.

Давоми иккичи саҳифада.

Ана шу қизғин ижодий жаҳаёнда ўзбек ҳалқ оғзаки ижоди намуналарига ҳам кизиқишиллининг ортиб бораётгани кувонарли воқеадир. Чунончи, жанубий кореялик тадқиқотчи Ингёнг О бир неча йил мобайнида Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институтида таникли фолклоршунос, профессор Маматкул Жўраев иммий раҳбарлигидан изланиш олиб борди. Яқинда у ўзбек ва корейс ҳалқлари қаҳрамонлик эпослари — "Алпомиш" ва "Жумўнг" достонларининг қиёсий-типолоғик таҳлили" мавзуусида докторлик диссертациясини муввафқиятли ҳимоя қилди.

— Аслида дунё ҳалкларининг бирни-бига ўшшамаган достонлари бисёр, — деди Ингёнг О хоним. — Бирор улар орасиди "Алпомиш"нинг ўрни алоҳида. Чунки бу достонда қамраб олинган мавзулар фоъта ҳимла-хил, воқеалар кўлами ниҳоятда кенг, тили содда ва равон, айни пайтда, ташбеҳларга бой. Бир сўз билан айтганда, "Алпомиш" бадий мукаммаллиги билан бошқа эпослардан фарқланади.

Ўзбекистон ва жаҳон

— Корейс ҳалқ оғзаки ижодида "Жумўнг" достонининг ўрни ҳақида нима дейсиз?

— Жумўнг (Дүнг Мёни Ван) Гўғирё империясининг бунёдкори бўлган. "Жумўнг" достони IV-VII асрларгача жонли ижро орқали оғиздан-оғизга ўтиб, сақланниб қолган. Гўғирё давлати (918—1392-йиллар) даврида бу достон хотид

алифбоси асосида ёзил олинган. Айрим қисмлари оғзаки ихордан ёзил олинмагани, байз ёзил олинган парчалари ўйқолгани боис, бизгача достон қисқарган ҳолда етиб келган.

Давоми тўртнинчи саҳифада.

Навоийни ўрганиш “КИШИ ҲАРБ ЭТАР...”

Иёлу ватан узра то жони бор,
Киши ҳарб этар токи имкони бор.

Хазрат Алишер Навоий "Садди Искандарий" асарида ватан, мулк ҳимоячисини юқори мақомда таътифлайди. Улуг шоир талқинча, сипоҳ-аскар, кўшин юрт ҳимоячиси, посони. Аскарнинг ҳиммати, жасурлиги, ўрни келгандаги ҳонифодилиги туфайли ватанда осойиштади. Баркарор, мулк обод ва фуқаролар эмис умр кечиради. Шу боис, Навоий:

Сипаҳ хотирин лутф ила шод қил,
Раиатни ади айлаб обод қил —

деб таъкидлаган.

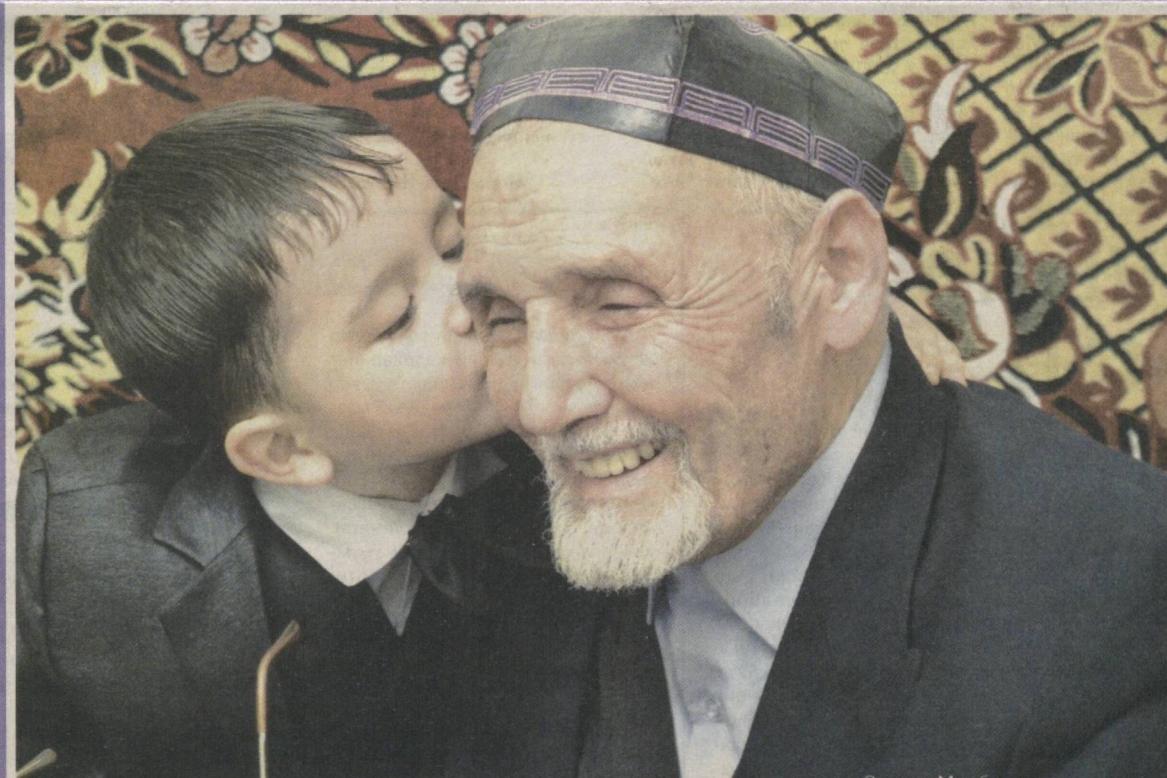
Шоир наздида лашкарга, юрт ҳимоячиларига қанчалик ғамхўрлик кўрсатилса, улар ахволидан мудом ҳабардор бўлиб турисла, мамлакатда интизом, давлатчиликда конун-коида шу қадар устувор бўлади:

Бу иккига сендин қачон етса ком,
Топар шаҳлиғинг равнаку интизом.

Дарҳақиқат, Ўзбекистонимиз мустақилликка эришганда сўнг, мамлакатимиз ҳарбий салоҳиятида мисли кўрилмаган ўзғаршишлар содир бўлди. Давлатимиз раҳбарининг сайд-ҳаракати билан юртимиз ҳарбий салоҳияти ўсди, оддий аскарнинг ҳаёти учун зарур шарт-шароитлар муҳайё этилди. Биринчи навбатда, оддий жангчинга яшаш тарзи, оила азлорига кўрсатилаетган ғамхўрлик изчил тус олди.

Навоий дахси, тафаккурининг бениҳоя теранлиги шундак кўринади, қарийб олти юз йил олдин билтилган юқоридаги каби мисраларда ифодаланган Фикрлар бизнинг давримизда ҳам мазмун-моҳиятини ўйғотгани ўйқ. Балки бугунги куннинг долзарб давлати сифатида баралла жаражамломақда.

Ҳасан КУДРАТУЛЛАЕВ,
Филологияни доктори, профессор

Сарвар Мамбетов олган сурат

Ёзувчилар уюшмаси вилоят бўлимларида

лар томонидан аскарларнинг суратлари чизилиб, уларга совга килинди.

"Амир Темур — улуғ Ватан ҳимоячиси" мавзуда Андикон давлат университетида Соҳибқирон Амир Темурга багишланган "Улуг салтант" китоби тақдимоти ўтқазилди. Тақдимотда сўзга чиқканлар қарийб йигирма йил давомида яратилган ушбу асар ёшлар қалбидаги миллий гурур тўйғусини ўйғотиши, миллий ўзлини англашга хизмат қилишини таъқидлаб, улуг ўйси келаётган ўшларни Ватанга мухаббат ба садоқат руҳида тарбиялашда, юқсан маънавияти авлодни камолга етказишда муҳим манба эканлигига ўтибор қаратдилар.

Наманған. Янгиқўргон туманинада санъат ва мусиқа мактабида Ватан ҳимоячилари кунинг багишлаб ўтқазилган тадбирда коллеж ўқувчилари ҳамда туманда жойлашган ҳарбий кисм аскар ва зобитлар, ота-оналар иштирок этди. Таникли санъаткорлар ва Зулфия номидаги давлат мукоммилари соҳибати учун шурӯгу ўзгача шукух багишлади. Ижодкорлар янги ёзган шеъларидан ўқиб беришибди. Маърифий мулокот куй-қўшиклирга уланди.

Навоий. Ёзувчилар уюшмаси вилоят бўлими, "Зиёкор" газетаси таҳририяти, Навоий шаҳар маънавияти тарғибот бўлими ҳамкорлигига Кар-

манадаги иккисодиёт касб-хунар коллежида Ўзбекистон ҳалқ шоирни Зулфия таваллудининг 100 йиллигига багишилаб шеърият байрами ўтқазилди. Атоқли шоира юбилейига багишиланган бундай тадбирлар, шеърият кечалари вилоятнинг барча туманлари ҳамда ўкув юртларида давом этмоқда.

Қашқадарё. Вилоят педагогларни қайта тайёрлаша ва малакасини ошириш институтида истеъодли шоир Назар Шукур таваллудининг 60 йиллигига багишиланган адабий кечча бўлиб ўтди. Институт маънавий-маърифий ва иммий ишлар бўйича проректори Шуҳрат Ҳамроев, шоир ва адабиар Али Ниёз, ўзрос Ҳайдар, Махмуд Пирматовлар Назар Шукур ижодининг ўзига хос хусусиятлари ҳақида сўзлаб, шоир ҳаёти билан баглийоти ҳотириларни эса олдилар.

Шахрисабз шаҳридан 15-умумтаълим мактабининг она-тили ва адабиёт ўқитувчи Малоҳат Камолова шоирга багишиланган шеърини ўқиб берди. Институт ўқитувчи Дилюшда Иброрхомова эса шоир шеъларининг инглиз тилидаги таржимаси ҳақида фикр юритди. Ўқитувчилар Ширин Пардаева ва Дилмурад Самандоров шеърятининг тарбиявий аҳамияти ҳақида сўзлаб, улардан намуналар ўқишиди.

Ахборот хизмати.

ҚУЁШ БАРЧАГА БАРОБАР

Улуғ адаблар, буюк сиймолар қўёшга ўхшайди. Қуёш тобу тошга, чаману сархогча бирдай нур сочганни сингари ҳақиқий истеъоддэд эгаси, бетакрор санъаткорларнинг аскарлари ҳам тириклия нафаси ўғуриб турган одамларнинг қалбини эркалайди, руҳияти аллалаб, тафаккурини бойитади. У ҳоҳ шеър, ҳоҳ ҳикоя-ю достон бўйсина, мутола шоирни ўхшаганди, бирор улар орасидан ҳар бир олдамнинг 60 йиллигига саҳиб юнайти, ўзини ўтқазади. Ҳаётини ўхшаганди, ҳар бир олдамнинг 60 йиллигига саҳиб юнайти, ўзини ўтқазади. Ҳаётини ўхшаганди, ҳар бир олдамнинг 60 йиллигига саҳиб юнайти, ўзини ўтқазади.

Тарпи — келажакка узатилган кўл. Буюк мажлислар залида Мусо Тошмуҳаммад ўғли Ойбек таваллудининг 110 йиллигига багишиланган адабий тадбир бўлиб ўтди. Үнда адабиётмизнинг кекса вакиллари, адабиётшунис олимлар, ёшлар иштирок этдилар.

— Ойбек деганда, кўз олдимизда улуғ адаби, беназир сўз фидойиси гавдаланади, — деди Ёзувчилар уюшмаси раиси Муҳаммад Али адабий анхумани очаркан. — Ойбекнинг дилбар шеърияти, мусавирина тасвирилари, соф лирикасини янада чукур ўрганинг, таҳлил қилиш керак экан, дегизингиз келади. Зеро, адабиётнинг орузини ҳам, вазифаси ҳам шудир.

Тарпи — келажакка узатилган кўл. Буюк мажлислар залида Мусо Тошмуҳаммад ўғли Ойбек таваллудининг 110 йиллигига багишиланган адабий тадбир бўлиб ўтди. Үнда адабиётмизнинг кекса вакиллари, адабиётшунис олимлар, ёшлар иштирок этдилар.

— Дилни билинг, дил доим керак. Бегараз ёрдам бергувчи, оталарча меҳрибон устоз, ҳар бир ишингни кузатиб юргувчи багрикент одам эди. Одамларнинг дилини билиш, дилдаги гапни айтиш том маъноида адабиётнинг ҳаётӣ шиорига айланган эди, — деди академик Азиз Қаюмов улуғ адабиётнинг гапиаркан.

Тадбир сўнгидаги ўзбек шоирлари Ойбек домлага багишиланган шеъларидан ўқиб бердилар.

Ўз мухбиримиз.

Давоми. Бошланиши ўтган сонда.

ҚАЛҚАМА
ТОҒЛАРИДА

Иккичи Темур горида олға жилиш да давом этиб, кутимаганда, кўнгилга хавотир солиг турган жонзотта – кунжаклардан бирида кисилиб турган каттакон тулкига дуч келамиш. У шу қадар чиройли, айни заманда шу қадар ночор эдик, қочгани чора тополмай жовдирад турарди. Жониворнинг тинчини бузмаслик учун шу ерда изимизга қайтишга карор қиласмиш.

Коя белгид жойлашган навбатдаги фор – "Сайисхона" томон кўтарилишига бўлган барча уринишимиш бу сафар

қайнатамиш... Мусақул ота дегандики: "Горнинг Амир Темур кўналга тутган бошланни кўсми шинам ва саршита. У ерда қишила-да бўлади. Аммо ундан нарига ўтгандан сўнг, жуда хўшер бўлинглар, фор ўзинида тик жарлик ва ўрликлар, тубсиз соҳлар кўп..."

Биз сирли гор бўйлаб саёхатни бошларканимиз, юзинчи метрда дастлабки тик жарликка дуч келдик. Арқон кўмагида кўйига энарканимиз, тўсатдан сўл томонда фор ўзани бўйлаб кетган иккичи чукур жарликка кўзимиз тушиди. Жарлик лабидаги энсиз сўмок бўйлаб илгарилашга давом этамиш. Шифтдан томаётган чакки туфайли сўмок нам ва спринчник. Бу хавфли худуддан эсон-омон ўтиб, шифти баланд кенг майдонга чиқамиш.

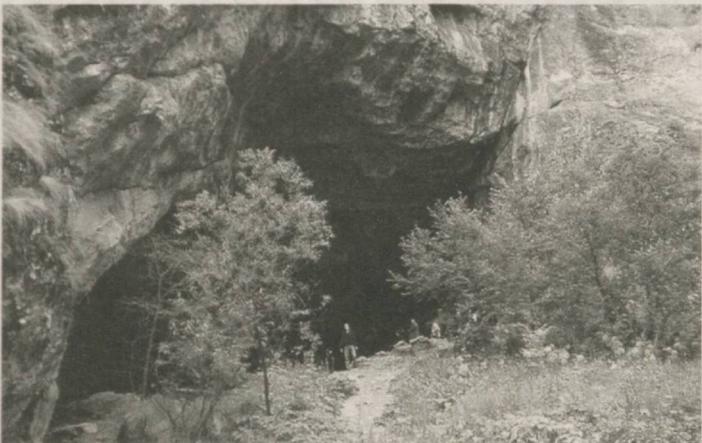
гумбазли залда кўрамиз. Афсонанинг нақ ўзи. Илик ва қуруқ зал деворлари ранг-баранг тусда, табиатда қанча ранг бўлса, бари ушбу зал деворларни ютиб, кўнгилга англарсиз фашлик солади. Негадир, ўзимизни охиз хис эта бошлаймиз. Шу ерда биринчи чироғимиз тошағи урилиб, чилпарчин бўлади. Заҳираради чироқни ёқиб, олга жиламиш.

Бироздан сўнг фор олами бизга муруватт кўрсатади. Сўл томонга кескин қайралган бурумдан кейин мўъжаз ўшага душ келамиш. Чироқ нури тушган деворлардан ёғду тарагалиб, кўнгилга равшанлик багишлади. Табиат буюк мусаввир эканлигига шу ерда яна бир карра амин бўламиш. Аммо Мусақул ота орзулашандек, қани энди, фор тубига ета ол-

метрлардан сўнг чорроқ кенглика чиқамиш. Бу ерда манзара ўта хунук эди. Коп-корга тусдаги тошлар чироқ нурини ютиб, кўнгилга англарсиз фашлик солади. Негадир, ўзимизни охиз хис эта бошлаймиз. Шу ерда биринчи чироғимиз тошағи урилиб, чилпарчин бўлади. Заҳираради чироқни ёқиб, олга жиламиш.

Бироздан сўнг фор олами бизга муруватт кўрсатади. Сўл томонга кескин қайралган бурумдан кейин мўъжаз ўшага душ келамиш. Чироқ нури тушган деворлардан ёғду тарагалиб, кўнгилга равшанлик багишлади. Табиат буюк мусаввир эканлигига шу ерда яна бир карра амин бўламиш. Аммо Мусақул ота орзулашандек, қани энди, фор тубига ета ол-

СОҲИБҚИРОН ИЗЛАРИ ҚОЛГАН...

бесамар кетади. Аслида эса, бу ёқда асосий фор турганида, ким ҳам вақтини беҳуда сарфлаб, тикилдиқади қандайдир кичик фор томон тирмашиб юради, дейиз. Дарвоже, "Сайисхона" ҳақида ҳалқ орасида иккى хил қараш мавхуд – ким унундир у Амир Темурнинг маҳсус отхонаси, ким учундир эса отбоқарлар бўлмаси. Ёздаги иккичи сафаримиз пайтида шунга амин булдики, "Сайисхона" фор отбоқарлар турадиган бўлмага кўпроқ ўшшаб кетаркан. Боиси, фор бурчагидан топилган қадимий ўчок изи, тош девор тиркисидан топилган михсимон маъдан парчаси ва бошқа нарсалар бу гўшада одам истиқомат қилганидан дарак беради.

Асосий форга ўришини бошлар эканмиз, биз учун энди совуқ писанди эмасди. Ёкиша ўтинимиз, бошда бошпанамиз, кот тўла эмагимиз бор – ниманиям ташвишини қилардик. Бунинг фарки йўк. Асад айтганидек, бу ерда кечя ва кундуз аҳамиятини йўқотади. Ва яна шуни биламиши, академик Е. Виноградов ҳамда унга ҳамроҳлик қилган Мусақул ота тўрт кечяю тўрт кундуз юриб ҳам фор тубига ета олишмаган – озиқ ҳамда чироқ батареялари тугаб, орта қайтиши мажбур бўлишган. Горни ўлчаш уларнинг кўп вақтини олган. Шундан бўён гор тубигача бўлган масофани ҳеч ким ўрганимаган.

Биз дастлабки одимдан Соҳибқирон бу ўшани бежиз таънлаганинга амин бўламиш. Фор йўлаги кенг ва равон – худди уста мевъор кўли билан яратилгандай. Ҳавоси эса, соғ ва мусаффи, боз устига илик. Ташқарида сафуви чирсиллайди. Горда эса гарошиб осойишталик. Гулхан ёқиб, чой

рилган сумалак устунлар чироқ нурида мисли олтиндай товланади. Уни гўзал обидага қиёслаш мумкин. Ҳамроҳларимиз устунлар пойда билкиллаб қайнаб чиқаётган булоқдан чан-қонгини кондиришади. Биз горнинг илик оламига аллақачон кўнишиб ултурган, ташқаридаги қиши ҳавосини дэярли унтиб бўлгандик. Эгнимиздаги қишилк кийимларидан биринчи залдаёт өчиб ташлагандик.

Фор – сирли олам! Устунлар оралаб ўтиб, кенг йўлак бўйлаб юришида давом этамиш. Оёғ таги худди пардоzlангандек теп-текис. Фор шифтигох паствлаб, гоҳ юкориляб боради. Йўлак оҳирда қизғиши ва кўкиш рангларни ўзиди омухта этган деворга манглай уриб тўхтамиз. Йўл бек, тенада бир киши сиғари түнук оғзи корайиб тубиги. Йўлак ўзани гадирбодир тошлардан иборат. Тошларга оёғ, ќўйиб, бемалол юкорига ўрлаш мумкин. Юкорига тирмашамиз ва ўн

сак. Бироқ бу фақат орзу эди. Навбатдаги бурумдан сўнг горнинг тоғида чигал ўзанлари бошланади. Илгарилаганимиз сайин фор манзараси ранго-ранг тус олар, биз ўзимизни ерости дунёсининг гаройиб галересига тушиб қолгандек хис этардик. Мусақул ота таъкидлагандек, Амир Темур гори ўз бағригади сайёхни ҳеч қачон эркаламайди, қайтанга янги-янги синовларга рўбару килиб, сабр-бардошини синовдан ўтказади, чиннигиди. Бу синовга бардош беролмаган сайёх эса, иккى дунёдаям қайтиб бу гўшага қадам босмайди.

Биз ҳам сабр ва бардош этагидан маҳкам тутганча, қўлимизда мавжуд барча чироқлар куввати тугаб бўлмагунча горнинг сирли кучигида узоқ кезиндик. Гардан қайтиб чиқканимизда тоғнота бошлаган, туман ариб, тоғда кучли қор араплаш ёмғир ёммоқда, бизни эса олдинда янги машакатлар кутмоқда эди. Ахир, шу хавода, елқада оғир ю билан, ўн чакиридан зиёд масофани пойи-пиёда босиб ўтишинг ўзи бўладимиш?

Биз Амир Темур бомбомиз юрган йўллардан аста куйига эна бошлаймиз ва йўлдаги чодиримизга етмасдан бурун совуқ туфайли бутунлай оёқдан қолган тасвири чигитимизни опилича олишига мажбур бўламиш. Иккичи Темур горига сафаримиз киши кунларидан, тоғида машакқатли кечмасин, қалбимизни фахр ва жамиятнинг, миллий қадриятлар, анъаналар ва маданий алоқаларнинг аҳамияти, бу борада юртимизда турли миллатлар фарзандлари учун яратилаётган имкониятлар ва шарт-шароитлар борасидаги Фикр-мулоҳазалари "Баркамол авлод ахил оиласи тарбияланади" хамда "Болалар тарбияси ва миллий маданий қадриятлар" номли сарлавҳалар остида чоп этилган.

Марат Аринов Тошкент шаҳри ва Навоий вилоятида "Биз – бир ҳалқмиз!" шиори остида ўтган дўстлик фестивали ҳақида завъ билан хикоя қиласиди. Оразмурод Карбоновнинг "Иккى ҳалқ фарзанди" маколаси Махтумкиннинг 290 йиллигига багишланган бўлса, Надехда Лининг "Ёшлилар ижоди" рукинида чоп этилган маколасида эстрада хонандаси Саша Ли ҳаётни ва ижоди ҳақида Фикр юритилган. "Ўзбекистондаги рус жамоаси оқсоқоли" (музлиф – Елена Кийонова) маколаси таникли филолог-олим Сергей Зинин хотисига багишланган.

Шунингдек, Болтабой Юсупов, Елена Миронова, Екатерина Алёшина, Марина Гейнци, Ринат Шагайдинов, Муножотон Нурматова, Пўлот Тошкенбов, Фирдоус Гусейнов ва бошقا муаллифларнинг турили мавзулардаги маколалари ўкувчиларда қизиқиш ўтибони табиий. "Бизнинг тархимиз", "Шеърият гулшани" рукини остида берилган макола ва шеърлар, ҳар бир саҳифадаги маколага мос рангли суратлар ҳам журналинг ўқиши бўлишини таъминлаган.

ОСОЙИШТА ШУ ЮРТ,
ШУ ЧАМАН

Бошланиши биринчи сахифада.

га мувоғик, мамлакатимиз худудидаги барча ҳарбий тузилмалар мустақил Ўзбекистон тасаруфиға олини. Бундан ташкири 1995 йилда Ўзбекистон Республикаси Куролли Кучларидан қўчлар академияси очиди.

Мамлакатимизда ҳарбий хизматчиликни ижтимоий қўллаб-куватлашга алоҳидаги ўтибкор қартилоқда. Жумладан, замонавий ҳарбий шаҳарчалар барпо этиш ва реконструкция килиши, бу обьектларни ўзига таъсислашдек қадриятларнинг доими улуғланиб келингани билан аҳамиятидир. Чунки кўпни кўрган нуроний отаҳонларимиз, фахрий ва устозларимиз ўзларининг йиллаб тўпланган ҳаётий тажрибалири, киммалит ўтилтири, панд-насиҳатлари билан мамлакатимизни рivoхлантириш йўлида ёш авлодга ўнрак бўлиб келмоқда.

Мамлакатимиздаги тинчлик ва осойишталик халқимиз учун энг катта бойлиидир. Ана шу бойлини кўз корачигидек асрарга астайдил бел болгаган, Юрт шаъни ва обрўсини ўзининг ор-номусидек химоя килиши доимо тайёр турган, миллий армия сафида хизмат килаётган мард ўғлонларимизни Ватан химоячилари билан яна бир маротаба чин дилдан кутлаймис. Барча ҳарбий хизматчиликни, офицер ва генераллар, асрар ва сержантлар, Куролли Кучларидан қўчлар сафарида мурakkab жанговар хизматни адо таъётган, ўзининг шарафли ҳарбий бурчини масъулият билан бажараётган ҳарбийларимизга Ватанимизга садоқат билан хизмат килиши йўлида кучайратай тайлаймиз. Зоро, шоир айтганидек,

Осоийшта экан шу юрт, шу чаман, Ҳатто киригингита кўнмайди гардлар. Мардларни вояга етказди Ватан, Демак, қўриклияди Ватанин мардлар. Бу мураббати кимини ўзининг армиянинг шаклаланиши устувор вазифалардан этиб бўлганди. Бундан роппа-роса 23 йил мукаддам, 1992 йил 14 январ куни Республика Олий Кенгашининг "Ўзбекистон Республикаси худудида жойлашган ҳарбий кисмлар ва ҳарбий ўкув мусасалари тўғрисида" ги Карори-

Б.СУЛТОНОВА

моэн этадиган энг ёрқин кўрсатичидир.

2015 йилнинг Кексаларни эъзозлаш юли, деб эълон қилинишни ҳам уруш катнашчилари, Куролли Кучлар фахрийларининг кўнглини тоғдек кўтаргани, бизнинг юртимизда кексаларни эъзозлашдек қадриятларнинг доими улуғланиб келингани билан аҳамиятидир. Чунки кўпни кўрган нуроний отаҳонларимиз, фахрий ва устозларимиз ўзларининг йиллаб тўпланган ҳаётий тажрибалири, киммалит ўтилтири, панд-насиҳатлари билан мамлакатимизни рivoхлантириш йўлида ёш авлодга ўнрак бўлиб келмоқда.

Мамлакатимиздаги тинчлик ва осойишталик халқимиз учун энг катта бойлиидир. Ана шу бойлини кўз корачигидек асрарга астайдил бел болгаган, Юрт шаъни ва обрўсини ўзининг ор-номусидек химоя килиши доимо тайёр турган, миллий армия сафида хизмат килаётган мард ўғлонларимизни Ватан химоячилари билан яна бир маротаба чин дилдан кутлаймис. Барча ҳарбий хизматчиликни, офицер ва генераллар, асрар ва сержантлар, Куролли Кучларидан қўчлар сафарида мурakkab жанговар хизматни адо таъётган, ўзининг шарафли ҳарбий бурчини масъулият билан бажараётган ҳарбийларимизга Ватанимизга садоқат билан хизмат килиши йўлида кучайратай тайлаймиз. Зоро, шоир айтганидек,

1995 йилдаги очилган Ўзбекистон Республикаси Куролли Кучларидан қўчлар академияси Марказий Осиёда ягона хисобланади. Ушбу даргоҳ зимиғасига мурakkab офицерларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш, ҳарбий соҳадаги илмий-амалий тадқиқот ҳамда ишланмаларни мувоғидаштириш, мамлакатимизда ҳарбий тайлими тайланади.

2001 йил январ ойида Вазирлар Мажхамасининг Карорига асоссан, Тошкент, Марказий, Жануби-Гардзин ва Шаркий ҳарбий оркугларда сержантлар тайёрлаш мактаблари очиди.

Хожибегим НАРЗИЕВА тайёрлади.

ЗУЛФИЯ, Ўзбекистон ҳалқ шоири

ЎГЛИМ, СИРА
БЎЛМАЙДИ УРУШ

Сен туфайли кўп хонадонда
Ота номли буюк шодлик кам.
Ота бўлиб соддим мен йўлга,
Она бўлиб меҳримга олдим.
Мана, ўғлим лаби устида
Қалдириғонинг майин қаноти.
Ўспирининг тоза қўксиди,
Кунда ошар янги хис тоти.
Бўйи ошиб кетди бўйимдан,
Боса олар қўксига бўшим.
Севитм қурб берган ўймади,
Ўсида майдонда оқаман.
Орзулай оқаман.
Орзулай қалбимга зиннат,
Ҳаётидири қўзим қораси.
Ўқинаман, бальзида факат,
Ёнида йўқ унинг отаси.
Уруш! Номинг ўчсин жаҳонда,
Ҳамон битмас сен соглган алам.

Сен туфайли кўп хонадонда
Ота номли буюк шодлик кам.
Ота бўлиб соддим мен йўлга,
Она бўлиб меҳримга олдим.
Мана, ўғлим лаби устида
Қалдириғонинг майин қаноти.
Ўспирининг тоза қўксиди,
Кунда ошар янги хис тоти.
Бўйи ошиб кетди бўйимдан,
Боса олар қўксига бўшим.
Севитм қурб

Bo'xid LUKMON

МУХАББАТ

Банди узик бир баргайдин сайронаман, Осмонгамас, ерга тушшиб — ҳайронаман. Бир кўнгилга қулба курган вайронаман, Аслида-ку муҳаббатта ҳеч не етмас!

Севги нима, ҳазон титтан кушдан сўра, Манов чумчук ошироқми мендан кўра?! Йўқдессанг ҳам дарлимиз бир, Bo'xid, жўра, Аслида-ку, муҳаббатта ҳеч не етмас!

АЗИЗАМ

Кўзингизга ботмайдими ёш, Йиғласангиз кузни соғиниб? Бўлмайдими ишқингиз талош, Колмасмикан баҳор оғриниб?

Куринаси киприги — майса, Қолмайдими бағри доғланмо? Сиз саҳроя ошуфта Қайсдай, Гар қолсантиз кузга боғланиб?

Ҳазон иси кетмасми босиб, Қўклимидан ранг олган юзни? Унутмасми у куртак ёзиб, Сизга етган яшил озорни?

Саргайтмасми мезон шамоли, Қизгандоқдан ранг олган юзни? Тутмасмикан баҳор уволи, Кучогига кирсантиз кузни?

Канча соғинсангиз шунча кам, Кузга бўса берасиз ашқдан. Саргайтмасми, азизам, кўклим Курниб қовжира масми рашқдан?

Кўзингизга ботмайдими ёш, Йиғласангиз кузни соғиниб? Бўлмайдими ишқингиз талош, Колмасмикан баҳор оғриниб?

ЮРАК

Карвонсарой эмас бу юрак, Кимлар келиб, кетавермас ким.

Хобхонамас оттали хуррак, Кўргон эмас ўтиргали жим.

Кулба эмас тўкилган кулдек — Эшигига надомат тиргак.

Ва ё бевақт узилган гулдек Кўлма-қўлмас асти бу юрак.

Саҳро каби ҳорғин, яйдоқмас, Эҳтимолки, юксакмас тоғдек.

Аммо ерда ётган байроқмас, Ташландиқмас кимсасиз боғдек.

Дупурламас асов айғирдек — Пўртнандек қўлмагай балки. Киззандоққа қўмилган қирдек,

Булатларни ўлмагай балки.

Кенг эмасдир балки ўйлаб каби, Бироқ қылдек қирриқ, тор эмас.

Кимгандир узанган кўл каби Муруваттага муҳтоҳ, зор эмас.

Лек ўчирмас севги изини, Юраклигин унутмас ҳарғиз, Кучогига олиб тизини Ўлтиради унда гулдек қиз.

В.ЛУКМОНОВ 1974 ўили туғилган. Самарқанд давлат университетининг журналистика бўлимини битирган.

"Мужда" номли шеърий тўплами чоп этилган.

ЎТИНЧ

Кўзёш каби ёмғир тинимас, Шивирласа наимикдан барглар. Кўзгуларда аксим синимас, Ёдга тушса ёқимли дарллар. Мени эсланг, мени унутмани...

Турна мисол учса хаёллар, Хисларингиз баҳордан тонса. Йўлингизни тўсса шамоллар, Лабингизга томчилар томса. Мени эсланг, мени унутмани...

Ҳазон каби сочилса күнлар, Аиордайин эзисла юрак. Кўнглинигиз тарк этмаса кинлар, Билмассангиз сизга ким керак. Мени эсланг, мени унутмани...

Чирпираган баргдек учаман, На соҳтаман ва на аслман. Сизни савдоидек кучаман, Ахир сиз истаган фаслман. Мени эсланг, мени унутмани...

ЎЗИМ

Юзларимга ёмғир урилар, Фира-шира, шомдек турибман. Осмон гўё увлар, ириллар, Мен ўзимни излаб юрибман.

Сув сачратиб ўтар автобус, Паҳтадайн нам тортдим ҳўлдан. Сузиб ўтар бир нигоҳ маъюс, Қўзларига ёмғирлар тўлган...

ОЛМОС, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими

Оиласизда Зулфия опага ҳурмат баланд эди, бу меҳрони ҳар сўзда, ҳар ишда сезардим. Бу ҳурмат дадам Faғur Fуломнинг Ҳамид Олимжонга ака-уқалик меҳри, у кишининг севикили рафиқасига бўлган эҳтиром туфайли эди.

Ҳамид асаннинг ҳаётдан бевақт кеттанига дадам қаттиқ ҳуғуран, ўзининг айтишича, бир йилгача шеър ёзмажан экан. Шу боисдан ҳам Зулфия опага меҳр қўйиб, у кишининг ўзингиларида аяб, доимо кўнгилларни олишига ҳаракат қилар, ижодига юқори баҳо бераби, ўтмиш ва хозирги замон шарк шоирлари ичада энг ёруғ

ҲАЁТ ҲИКМАТИ

шеърларидан ўқиб берди, Фузулий, Лутфий, Ҳўжандий ғазалларидан ҳам ёд айтди. Ҳамма олишилади.

Навбат Ҳалимахонимга келди. У кишининг кўнғироқдай овози кўчамизни тутди. Мукаррамахоним бу куйдан илҳомланиб, даврага чиқиб, ракетга тушди... Бир маҳал Зулфия опа:

— Акам ўзлари ҳам ашула айтиб берсинлар, — деди. Дадамни ҷорладим.

— Хўп бўлади, қайси қўшини айтиб? — деб сўргарада Зулфия опам:

— "Иўл бўлсун-эй, иўл бўлсун"ни, — деди.

Дадам доторни созлаб, ширали овозда айтган ашула ҳаммани сел қилди.

— Энди самарканча лапар айтиб берман, — деди дадам.

Ўйин-кулгу, меҳмондорчилик фонарлар ёқилгунча давом этди.

Ҳа, инсоннинг умри ўтқинчи, хотириаси бойқиб экан. Зотан, тириклида одамлар бир-бирларининг қадрига етиб юришида ҳикмат кўп.

ишибилармон тадбиркор, Шодибой Мардон ўғли ... Ҳўш, бу кишининг оталари ҳам...

Шоди барзанги қип-қизариб, маҳсумга ўшкыриди:

— Қисқарок қилинг. Қисқарок!

Максумнинг тили қаловланниб қолди.

— Ҳуллас, жамоа! Шодибой манави эски жойни бузид, замонавий қассобхона, ёндида күшхона курмокчи. Бугун шунга дуо берайлек, келинг, дуо кўнглигидан...

Одамлар дуоға кўнглигидан...

— Ҳамма ишга бош-кош бўйлур турган дадам ҳатто салатта согнидагига масалликча таъминни кўриб берди. Ўйимизнинг иккичи қаватидаги меҳмононада дастурхон тайёр бўлгач, ўйин-кулги учун жой ҳам ҳозирлаб қўйдик.

Зулфия опа эртарок келди-ю, тайёрларни кўриб, кувонини бетиди. Бирин-кетин айтилган меҳмонлар ҳам ташири буюрдилар: Ҳалима Ноирова, Мукаррамахоним, Ойдин опа, Му-

— Бекор урушибизсиз-да, эна.

— Малим хафа бўлмайди.

— Отам қани, ишдан келмадими, ҳали? Соат неччи бўлди, эна?

— Кеч бўлди. Тўққиз бўлгандир. Отанг ишдан келди, у киши ҳам Ҳасан малимникига кетди.

— Нима учун?

— Малим келиб опкетди. "Дамас"ингизда кутубхонадаги китобларни ўйимга ташиб олайлик, ёрдамлашинг деб, ялиниб келди...

— Яхши кипти, отам бориб. Малимга ёрдам бершини керак. Эртага кутубхонани бузишиди. Шоди касами бузиди.

— Энди ухла, болам, ма, манави дорини ич, дўйтири тайинлаб кетган, ич болам, ич.

Бола эрталаб ёнгил тортиб ўйғонди. Ахволи анча дуруст, ҳеч нарса кўрмагандай. Энасининг кийин-қистовига яраша кўз кўрдига уб-нараса тотингандай чала-чупла нонушта қилди. Сунг энасининг хай-хайлашига қарамай, апил-тапилини бозшади.

— Эна, отам қаёқка кетди?

— Бозорга.

— Китобларни ташиб бўлишибидими?

— Қаёқда дейсан? Ярми коп кетиди. Малимнинг уйи ҳам китобхона экан, дейди отанг.

Бола ёв қувандай шоша-пиша, уйдан отиб чиқди. Кутубхона томони ҳаллослаб ёйлолди. Муқолишидан ўтгач, тақа-тук килиб кутубхона томони бузишидган бир ўйнадиган бир ўйнадиган...

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

— Ҳамма ишни бозишидаги китобларни кўрмагандай. Юраги ҳаётидан кетиди.

ТАНЛАНГАН ШЕЪРЛАР

Янги нашрлар

Барчани ўз ёнига чорлар,
Сайрап, сайрап, њеч учуб кетмас.
Кизик, нега мендан ўзгалар
У шўрликини кўрмас, эшитмас?
Четда сайрап жажжи бир... кулу!

Якинда "Шарқ" нашриётида чоп этилган Ўзбекистон халқ шоири Анвар Обиджон қаламига мансуб "Танланган шеърлар" тўплами сайроқи кулгупардан яралган дил розларини ўзига жамлаган. Китобнинг "Тошкентда тўлган дафтарлардан" деб номланган биринчи қисмига муаллифининг кейинги йилларда ўзган шеърлари сараланганд. Уларда ишқий саргузаштларнинг ихам тасвирини кузатасиз, одамийлик сабоқларини, она юргта, дўсту ёѓра мөхру муҳаббат талқинларини ўқийсиз. Шоир ўзига хос ўтиқрорлар, тадкор, тайёрлар, сирли хикматлар, нағис мутойибалар орқали ўзгалар илғамаган муаммоларни ҳажвий йўсунда хақоний байн этган. Мазкур қисмда берилган "Инглабр

Севимли шоиримизнинг самимий кулгулари кўнглинига ёруғлик улашади, янги мушоҳадаларга туртки беради.

Тирик сатрлар

Хамза Имонбердиев (1954-1997)нинг "Кувноқлар кувончи", "Шоколадхўрлар", "Фаройиб пұфак", "Кулгу шахарчаси", "Лоғчилар – алдоқчилар", "Бир кунлик мўъжиза" каби тўпламлари ўзбек болалар адабиёти хазинасидан муносиб жой олган. Ёш авлод тарбиясида мухим бўлганд кўплаб шеърлари мактаб дарсликлиридан ўрин олган. Шоирнинг болаларга тушуннари, содда асрлари ёш китобхон қалбидан эзгулик, дўстлик туйғуларини ўйгатди.

Хамза ИМОНБЕРДИЕВ

УХЛА, КУЧГА ПУЛИБ ЙС

ОНА ОРОЛ

Болажоним Аму, Сир
Ўйнаб қолди қайдадир.
Кўп соғинид, ичкимд,
Нега улар кечичди?

Иккоби ҳам жуда шўх,
Нима бўлди, нега ўй?
Ёз, куз кетди, қиши келиб,
Омонимкан, ишқилиб?

Багрим қолди хувиллаб,
Сур шамоллар гувиллаб,
Кўзимга кум пуркайди,
Бир лаҳза жим турсайди.

Болажоним Аму, Сир
Ўйнаб қолди қайдадир.
Кута-кута толдим-ку,
Э воҳ, чўкиб қолдим-ку.

Тўлдирса деб багримни,
Олиши деб дардими,
Умид билан кутяман,
Ёшим ичга ютияман.

Берган сутимни оқлаб,
Келиб қолар ўйноқлаб.

ГУПЛАР ФАМХУРИ

Асалари гулларга
Қўйса, синглим Гулнора
Ариларни гуллардан
Кувиш билан овора.
Кувим, десам арини,
Кўзига ёш олади.
– Гулмини чақиб олса,
Ахир, сўлиб қолади.

КИМ ШИРИН?

Тортимар жуфт қуалпай
Тинмай бир-бири билан.
– Мен ширинман!
– Жим бўл, ҳай,
Сен эмас, мен ширинман!
– Ба! – деди Нор сукатой,
Бизлар учов жўрамиз.
Фурратни кўлдан бермай,
Хозир синай кўрамиз.

Шуңдай деб иккочи тез
Бир ҳамлала еб кўйди.
Сўнг: – Ҳа, ширин экансиз
Иккингиз ҳам, – деб кўйди.

ҚУЛИ ОЧИҚ БОЛА

– Дўстинг Эсон
Фирт қизганич.
Сенинг эса
Кўлинг очиқ,
Тўғрими?
– Ҳа.
– Тилинга бол.
Кел, нокингинн
Ярмини ол.

АПЛА

– Ана, Бўри келяпти!
Ухлай қол, овунчигим.
Кўй шундай кўркитиб,
Ухлатар кўзичигин.

– Вуй, анови илонни!
Ухла тез, болажоним.
Чумчук шундай кўркитиб,
Ухлатар полапонин.

Болалар бекати

– Ухла, Олабўжиёв
Кўрсатсан қорасини.
Одам шуңдай кўркитиб,
Ухлатар боласини.

Она Бургут аллалар:
– Ухла, кучга тўлиб ўс.
Ушбу тог-тош, осмоннинг
Хукмдори бўлиб ўс!

Писанд этмай хатарни
Шунданини полапони,
Тушларида ҷарх урар
Тўлдирни кенг самони.

МАСЛАХАТ

– Канча "с" ёзилади
– "Ҳасса" сўзида ажаб?
Биттами, иккитами,
Билолмай ҳайрон Ражаб.

– Учта "с" ёзинг, ака,
– Аж ӯргатар Жўра.
– Ортиб қолгани маъкул,
Етмай қолтандан кўра.

БЕПАРВО БЎЛМАЙЛИК

Юртимиз фуқароларини ҳамда давлат мулкини асраб-авайлаш, турли тажовузлар ва оғатлардан ҳимоя қилиш ҳар биримизнинг бўрчимиздир. Айниқса, олов – "тилсиз ёв"нинг вайзимонкор кучи ҳалигача тўла жиловланган эмас. Айни ёнгинлар сабаби ҳар йили дунё бўйлаб минглаб одамлар

бошпанасиз қолади, кўплар саломатлигидан айрилади, бирорвлар ҳаётдан бевакт кўз юмади.

Текширулар натижаси шуни тасдиқламоқдаки, уй бекалари хоналарни иситиш мақсадиди табиий газда ишлайдиган ошхона

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУЧИЛАР
УЮШМАСИ

ҲОМИЙ:
"МАТБУОТ ТАРҚАТУВЧИ"
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

O'zbekiston
adabiyoti va san'ati

Манзилимиз: Тошкент – 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Кабулхона – 233-52-91
Котибият – 233-49-93

Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42

Электрон манзилимиз:
info@uzas.uz, uzas@mcs.uz

Назм ва наср бўлими: 233-58-60

САРҲИСОБ

Якинда "Мумтоз сўз" нашриётида "Ўзбек адабиётшунослари" туркумида чоп этилган "Библиографик кўрсаткич" да таникли адабиётшунос олим, профессор Ҳамидулла Болтабоевнинг илм-маърифат йўлидаги изланишлари, амала оширган ишлари самоги яққол акс этиган. Китоб библиография, олим ҳақида матбуотда чоп этилган мақолалар рўйхати ва асрларига ёзилган тақризлардан таркиб топган.

Библиографияда кўрсатилган 21та нашр монография, рисола, дарслар ва ўйкунган кўлламаларни ўзича олади. Илмий журнал ва адабий тўпламларда, хорижий нашрлар ҳамда вакти матбуотда чоп этилган мақолалар сони иккига юзтага якин. Қўринадики, олим эзлайдан ортиқ тобага монографияларга сўзбоси, сўнгсўз ўзган. Шунингдек, китобда унинг ўттизга якин матншунослик соҳасига оид ишлари ва таржималар рўйхати ҳам келтирилган. Олим масъул мұхарририлар кўлган нашрлар сони эса олтмишдан зиёд.

Професор Умарали Норматовнинг "Захматкаш олимнинг шарафли йўли" сарлавҳали мақоласида Ҳ.Болтабоевнинг "Наср ва услугуб" асарига ёзган "Үнг сўз", академик А.Қаюмов ва ўзбекистон Республикаси фан арбоби Н.Каримовнинг олим бўшиллигига юзага келган "Адабиёт энциклопедияси" ҳақидаги мақоласи, шунингдек, "Ислом тасаввифи маънаблари", "Шарқ мумтоз поэтикаси", "Хорижда боруштунослик" ва бошқа имлый асрларни таҳлилига бағишишланган тақризлар ҳам ушбу рисоладан жой олган. Бу тақризларда Ҳ.Болтабоев асрларининг жамоатчиликка янги имлый фактларни маълум килиш, мавзу юзасидан ўқувчидан тўлаконли тасаввур уйгота олишдек ўзига хос имлый услуги, таҳлил маҳорати тадқик, килинган.

ши, фаолияти, асрларни ҳақида сўз юритилган. "Нуктадон адабиётшунос" сарлавҳали мақоласида филология фанлари номзоди А.Улувоғов адабиётшуноснинг устозлари ва бошқа мунаққидлардан ажralиб турдиган ўзига хос таҳлил ва таълим услуби борлигини таълидайди.

Туркиялик профессор Юсуф Авжининг Ҳ.Болтабоевнинг турк тилига таржима килинган "Наср ва услугуб" асарига ёзган "Үнг сўз", академик А.Қаюмов ва ўзбекистон Республикаси фан арбоби Н.Каримовнинг олим бўшиллигига юзага келган "Адабиёт энциклопедияси" ҳақидаги мақоласи, шунингдек, "Ислом тасаввифи маънаблари", "Шарқ мумтоз поэтикаси", "Хорижда боруштунослик" ва бошқа имлый асрларни таҳлилига бағишишланган тақризлар ҳам ушбу рисоладан жой олган. Бу тақризларда Ҳ.Болтабоев асрларининг жамоатчиликка янги имлый фактларни маълум килиш, мавзу юзасидан ўқувчидан тўлаконли тасаввур уйгота олишдек ўзига хос имлый услуги, таҳлил маҳорати тадқик, килинган.

Нилуфар НАМОЗОВА

Машхур қозоқ адаби Мухтор Аvezov (1897-1961) Шарқий Қозогистоннинг хозирги Абай туманида туғилган. Унинг "Абай йўли" роман-эпопеяси машхур бўлиб кетишида Аvezovлар оиласи таникли қозоқ шоири билан қариндош бўлганинг ҳам музайян аҳамияти бор. Бу Абай Қўнанобод ўғли ҳаётимсолида қозоқ ҳалқининг XIX аср иккичи яримдаги мураккаб тақдир, кўп асрлик кўчмачи ҳаёт тарзига ўзигарши билан боғлиқ инсоний драмаларни тўлашди акс этирища кўл келган.

Ота-оналари ҳаётдан барвакт ўтишгани сабаб ёш Мухтор тоғаси Ҳосимбек оиласида камол топган. Аввал мадраса, сўнг Семипалатинскдаги бошланғич рус мактабида таҳсил олган бўлгуси адаб 1928 йили Санкт-Петербург университетини битирив, Тошкентга келади. У бир вақтнинг ўзида Ўрта Осиё давлат универсиети аспирантурасида ўқиб, талаバルга сабоқ ҳам беради.

Мухтор Аvezov кўлгаб тилларга таржима қилинган "Абай йўли" тетралогиясидан ташқари "Довондаги отишув", "Қайғудаги гўзал", "Майумотли фуқаро" каби қисса ва хикоялар, "Қоракўз", "Чакмоқ шуъласи", "Синов лаҳзаси", "Чегарада", "Абай" каби йигирмадан ортиқ драмаларнинг муаллифи ҳамдир. Адабиинг "Абай йўли" асари Зумрад Бобохонова, кўлгаб хикояларни эса Носир Фозилов таржимасида ўзбек тилида чоп этилган.

ОКТАВИО ПАСОНИНГ
ЮЗ ЙИЛЛИГИ

Мексикалик таникли шоир ва адаби, Нобел мукофоти лауреати Октавио Пасо (1914-1998) таваллудига юз йил тўлди. Унинг иходи испан ва лотин американси романтизминнинг ёнг ёрқин жиҳатларини ўзида намоён этган. О. Пасо БМТ ҳузыридаги дипломатик ишларда, шунингдек, Мексиканинг Франция, Япония ва Хиндистондаги элчиси вазифаларида фаолият олиб борган. "Елғизлик лабиринти", "Тош ва гул орасида", "Оламнинг чеккаси", "Саламандра" каби кўллаб китобларнида антифашистик нуқта назар ҳамда миллий маданиятнинг хинду ҳалқлари илдизларига туша мавзулар етакчилик қилиди. Адабиинг "Тўзон фарзандлари: романтизмдан авангардга" деб номланган эсслар китоби жаҳоннинг кўплаб тилларида чоп этилмоқда.

КАМЮ СЕВГАН ТУН
ВА САМО

Нобел мукофоти лауреати Альбер Камюнинг ўтган аср 46-50-йилларида АҚШ, Канада ва Жанубий Америкага қўлган сафари таасусурлари битилган "Саёҳат қайдномалари" катта қизиқши билан ўқилиб, кўлгаб тилларга ўғирилоқда. А. Камю бу юртларнинг қай бирда "Фароновлик ва хотиржамлик"ни кўрса, бошқа бирда "дабдаба ва ҳашам қаршишидаги қашшоқлик"ни қаламга олган. Бир-бидан кескин фарқланувчи бу манзаралар замирнида "ранглар ниҳоятда бой ва улуғворлиги"ни кашш этган адаб: "Тунни севаман, осмонни севаман!" — деда икрор бўлган эди.

ШЕКСПИР МАВЗУИДА
ФАНТАЗИЯ

Британиялик адабиа Пенелопа Фицджеральд "Таймс" журнали томонидаги туғилган Буюк Британиянинг 1945 йилдан бўёнги ёнг машхур эллик ёзувчиси каторида эътироф этилган. "Оффшор" романни учун П.Фицджеральд 1979 йили Буккер мукофоти билан тақдирланган. Адабиинг "Фредди ёнида" номли янги сатирик асари эса Шекспир песалари мавзудидаги эркян фантазия маҳсулли бўлиб, асар ҳаракмонлари Шекспир хам, унинг замондошлири ҳам эмас. Бироқ шунга қарамай, уларнинг мавзудлиги асарнинг ҳар саҳифасидан сезилиб турдид. Моҳиятан асар замонавий инглиз саҳнасида Шекспир анъаналари тантанасини намоён этиди. Асарда актёрик маҳорати бўйича боалар мактаби ҳаётининг кундакли манзарал